

Tento materiál je financován z projektu Síť vzdělávacích a informačních center v Chráněných krajinných oblastech ČR a je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR

Roubený dům „Kosenka“

Brumovská ul. čp. 11
Valašské Klobouky

Tak můžete vidět rekonstruovanou dřevěnici dnes ze dvora Ekocentra
KOSENKA

Kdy vznikly dřevěnice?

Valašský dům patří do skupiny domů karpatských, tvoří západní hranici jejich výskytu a je z moravských lidových domů nejmladší. K osídlení území Valaška došlo totiž poměrně pozdě, nejmladší vsi vznikly až v XVIII. století. Karpatský typ domu je lidový převážně roubený dům horského typu.

Kde je najdeme?

Rozšíření valašského domu je geograficky prakticky shodné s etnografickou hranicí Valaška. Tu lze zhruba vytyčit na východě hranicí se Slovenskem, na severu je ohraničeno povodím Odry, na západě tvoří Valaško masiv Radhoště, Hostýnské a Vsetínské vrchy se Vsetínskými vrchy, na jihu jsou to Vizovické vrchy. Přejed k Bílým Karpatům a Moravskému Slovácku tvoří Luhačovické Zálesí. Valašský dům na Moravě vychází prapůvodně z půdorysu orientovaného zakarpatsky k podélné straně. V okrajových oblastech Valaška pochopitelně valašský dům přebírá některé architektonické prvky sousedních etnografických oblastí. Na Valaškokloboucku jsou místy patrné vlivy Moravského Slovácka.

Jak dřevěnice vypadají?

Valašský dům je roubený, který do počátku XX. století měl často dýmnou nebo polodýmnou jizbu. Teprve zhruba posledních sto let je opatřen komínem vyvedeným nad střechu. Ta je kryta dřevěným šindelem.

Půdorys domu je obdélníkový. U staršího dvoudílného typu byl dům tvořen jizbou a síní, u novějšího trojdílného typu přibyla rozsáhlá komora k uskladnění zásob.

Z čeho jsou postaveny?

Valašský dům je postaven z nejdostupnějšího a zároveň nejlevnějšího materiálu – dřeva převážně smrkového, někdy i jedlového.

Konstrukce valašského roubeného domu je tvořena trámy kladenými vodorovně na sebe. Trámy byly většinou otesány do hranolů. Mezery mezi trámy byly nabíjeny mechem mazaninou z bláta a otrub.

Jak vypadaly uvnitř?

Jizba byla centrem domu, kde se vařilo a jedlo, vykonávaly se zde drobné domácí práce a sloužila i ke spaní. K topení, vaření a pečení sloužila pec v rohu.

Síň ve střední části tvořila vstupní část do domu a je v ní schodiště na půdu, u starších typů i černá kuchyně. Komora se používala k uskladňování zemědělských produktů, oděvů i nářadí.

Pec na Kosence je staršího typu s topeništěm uvnitř jizby

Kdo dřevěnici vlastní?

Dřevěnice čp. 11 je ve vlastnictví Základní organizace Českého svazu ochránců přírody KOSENKA, která zde a ve zrekonstruovaných bývalých hospodářských budovách, sídlí. Jde o jednu z mála dřevěnic ve městě, které přežily ničivý požár města v roce 1896.

Co je zde nejcennější?

Dřevěnice byla v 80. a 90. letech minulého století zrekonstruována do současné podoby, která odpovídá původnímu stavu.

Nejcennější částí klasické trojprostorové valašské dřevěnice je nově zrekonstruovaná pec postavená tradiční technologií podle původních plánů. Vzácný je rovněž původní stůl z roku 1846.

Detail stolu s vyznačeným letopočtem. Dodnes na něm můžete obědvat.

K čemu sloužilo vnitřní vybavení?

Lavice kolem jizby sloužily původně nejen na sezení, ale v noci i na spaní. Malé děti však spaly na peci. Komín původně ústí na půdě, v současnosti je však z bezpečnostních důvodů vyveden až nad střechu.

Co nápis na štítu?

Nápis na štítě budovy je replikou originálu a podle názoru odborníků pochází z jiné dřevěnice. Je na něm následující nápis: *Dum Tento vystavil Anton Matyas a byl mu napomocny INRI 1810.*

Dneska se stavitelé pod svou práci raději nepodepíšou...

K čemu dřevěnice dnes slouží?

Jizba dřevěnice je využívána k vzdělávacím a výukovým programům zejména v období předvánočním a velikonočním, dále ke školním exkurzím a rovněž jednorázovým akcím místního i nadregionálního významu (Fašanky - pochovávaní basy, Den otevřených dveří na Den Země, soutěž Z lavic do přírody, základna pro Kosení bělokarpatských luk, Ekologická olympiáda středoškoláků, Valašský mikulášský jarmek, Zalézání do chalupy a další akce).

Pravidelně zde rovněž probíhají kurzy lidových řemesel – např. výroba ošatek ze slámy, valašských vlněných rukavic, adventních věnců, paličkování, příprava tkaní kobereců, malování a zdobení kraslic, výroba vánočních ozdob, zdobení perníčků, pletení proutěných košů apod.

Tak to vypadá v dřevěnici při programu pro děti

Můžete si ji prohlédnout?

V případě zájmu návštěvníků města je možno zájemcům dřevěnici ukázat a poskytnout rovněž odborný výklad. Původní komora v současnosti slouží jako kancelář.

Proč zde nejde trvale bydlet?

Dřevěnice neslouží k trvalému bydlení, neboť především hygienické standardy dnešní doby to už neumožňují a jejich zbudování by narušilo historický ráz stavby.

Šindele na opravu střechy vyráběli místní řemeslníci tradiční technologií.

Při zpracování tohoto textu byly použity materiály ZO ČSOP KOSENKA, Městského muzea Valašské Klobouky, Správy CHKO Bílé Karpaty, publikace J. Fialy Valašský dům lidový v Gottwaldovském kraji a práce studentů etnologie Masarykovy univerzity v Brně.

Řešitel projektu: ZO ČSOP KOSENKA

Autore textu: Lenka Dufková.

Autor perokresby: Mgr. Miroslav Janík

Informace vám poskytnou:

Ekologická poradna Kosenka tel. 577320145

Městské muzeum Valašské Klobouky tel. 577320095

Městské informační centrum Valašské Klobouky tel. 577311150

Detailní pohled na pec. Dá se v ní péct i chleba. Těsto se mísí v dřži, kterou vidíte v popředí. Vedle stojící proutěná truhla sloužila k uschování šatstva